

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО СТАТУСУ КОРПОРАЦІЙ, СТВОРЕНИХ СУБ'ЄКТАМИ ПУБЛІЧНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ

SOME ASPECTS OF CORPORATIONS' LEGAL STATUS CREATED BY PUBLIC AUTHORITIES

Пальчук П.М., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права
Державний торговельно-економічний університет

В статті аналізується юридична природа корпорацій, створених суб'єктами публічних повноважень. Визначається що юридичні особи публічного права, які мають компетенцію приймати рішення створювати юридичні особи корпоративного типу як вид підприємницьких товариств, беруть участь у цивільних та інших майнових відносинах нарівні з іншими юридичними особами. Проте характер правосуб'єктності корпорацій створених суб'єктами публічних повноважень не може бути ідентичним із правосуб'єктністю юридичних осіб, які створені на базі приватної власності, оскільки майновою основою корпорацій створених суб'єктами публічних повноважень є кошти (майно) платників податків. Отже, мета створення корпорацій, в яких корпоративні права належать державі або певній територіальній громаді не можуть отожденоватися із метою приватно-правового характеру, що притаманна фізичним або юридичним особам як учасникам корпорації в загальноправовому розумінні.

При прийнятті рішення про набуття корпоративних прав суб'єктом публічних повноважень вбачається за необхідне визначення загальної (публічної) мети, яка обґрунтовується при прийнятті рішення про заснування суб'єктом публічних повноважень, доцільність участі держави або територіальної громади у відносинах певного виду (з метою забезпечення соціальних прав громадян, забезпечення обороноздатності країни тощо).

На відміну від приватних корпорацій публічні (державні) корпорації мають забезпечити в своїй діяльності більшу прозорість ніж приватні корпорації. Певним обґрунтуванням прозорості створення та функціонування публічних корпорацій має слугувати той факт, що вони створюються коштом платників податків, які можуть вимагати прозорості щодо витрачання своїх коштів, майна платників податків. Гарантування прозорості діяльності державних корпорацій може мати різні прояви, що може залежати від порядку оприлюднення інформації щодо діяльності державних корпорацій, сфери діяльності, майнової основи тощо. При цьому необхідно визначити умови зміни вимог щодо державної корпорації крізь призму розвитку суспільних відносин, зміни на певних товарних ринках тощо. Зокрема в умовах воєнного стану щодо публічних корпорацій можуть встановлюватися спеціальні положення щодо прозорості або закритого характеру діяльності таких корпорацій, порядку використання майна.

Ключові слова: корпорація, корпоративні права, власник корпоративних прав, юридична особа публічного права, підприємницьке товариство, публічні корпорації, суб'єкти публічних повноважень.

The article analyzes the legal nature of corporations created by public authorities. It is determined that legal entities of public law, which have the competence to make decisions to create legal entities of the corporate type as a type of business associations, participate in civil and other property relations on an equal basis with other legal entities. However, the nature of the legal personality of corporations created by public authorities cannot be identical to the legal personality of legal entities created on the basis of private property, since the property basis of corporations created by public authorities is the funds (property) of taxpayers. Therefore, the purpose of creating corporations in which corporate rights belong to the state or a certain territorial community cannot be identified with the purpose of a private law nature, which is inherent in individuals or legal entities as participants of a corporation in the general legal sense.

When making a decision on the acquisition of corporate rights by a subject of public powers, it is considered necessary to determine the general (public) goal, which is justified when making a decision on the establishment of a subject of public powers, the expediency of the state or territorial community participation in relations of a certain type (in order to ensure the social rights of citizens as well as to ensure the country's defense capability, etc.).

Unlike private corporations, public (state) corporations must ensure greater transparency in their activities than private corporations. A certain justification for the transparency of creation and operation of public corporations should be the fact that they are built at the expense of taxpayers, who may demand transparency regarding the spending of their funds and taxpayers' property. Guaranteeing the transparency of state corporations' activities can have various manifestations, which may depend on the procedure for publishing information on the activities of state corporations, their scope of activity, property base, etc. At the same time, it is necessary to determine the conditions of changing the requirements for state corporation via the development of social relations, changes in certain commodity markets, etc. Particularly, in conditions of martial law, special provisions may be established for public corporations regarding the transparency or confidential nature of their activities, as well as regarding the procedure for property usage.

Key words: corporation, corporate rights, owner of corporate rights, legal entity of public law, business partnership, public corporations, subjects of public authority.

Участь у правовідносинах певного виду юридичною особою можливий за умови, що такий суб'єкт набуває відповідного правового статусу, реалізує коло прав та обов'язків в межах визначених чинним законодавством та установчими документами такої організації. Законодавець розмежовує юридичні особи та визначає їх класифікаційні ознаки залежно від порядку створення, мети функціонування та сфери діяльності тощо.

Визначаючи особливості участі держави та територіальних громад у цивільних відносинах слід виходити з того, що як держава так і територіальні громади, в першу чергу мають реалізовувати свої повноваження у публічній сфері, а участь у цивільних та інших приватних відносинах суб'єктами публічних повноважень є можливим та необхідним лише в тій частині, якій це необхідно для

виконання свого основного завдання : забезпеченні прав та законних інтересів фізичних осіб та інших учасників правовідносин.

Одним із можливих способів участі суб'єктів публічних повноважень, в даному випадку держави та територіальних громад, у майнових, зокрема приватних відносинах є створення юридичних осіб, в тому числі корпоративного типу.

Отже завданням є визначення особливостей правового статусу юридичних осіб, які створюються державою та територіальними громадами і діють в організаційно-правовій формі певної корпорації.

Складність такого дослідження полягає в тому, що чинне законодавство України не закріплює поняття «корпорації» крізь призму цивільних та інших правовід-

носин, які в юридичній науці прийнято називати корпоративними. Також має бути виокремлення спеціальних ознак, яким мають відповідати корпорації, які створені суб'єктами публічних повноважень або які використовують державне або комунальне майно при здійсненні своєї статутної діяльності.

Визначаючи правовий статус корпорацій, які створюються органами державної влади, в тому числі органами місцевого самоврядування, слід вказати на особливості правового статусу їх засновників, а саме організацій, які здійснюють публічні повноваження. Порядок передачі майна, особливості формування органів управління та їх відповідальність, цілі діяльності в юридичних осіб публічного права відрізняються від осіб приватного права, що має відповідну проекцію і щодо корпорацій які створені державою або територіальними громадами.

Насамперед юридичні особи публічного права створюються, як правило в розпорядчому порядку. Окрім того, відрізняється і відповідальність суб'єктів публічних повноважень, оскільки за юридичною особою публічного права завжди стоїть держава або територіальна громада. Цілком обгрунтовано такі юридичні особи публічного права перебувають під постійною опікою державних органів управління. На юридичних осіб публічного права більшою мірою впливає плановість державних програм розвитку, підпорядкованість публічним інтересам [1, с. 52].

Зокрема О. Гнатів зазначає, що юридична особа публічного права створюється на підставі закону або рішення компетентного органу для виконання функцій публічної адміністрації, засновник якої несе додаткову (субсидіарну) відповідальність за її діяльність в обсязі та на підставах, передбачених законом [2, с. 43].

Є беззаперечним положенням, що учасники цивільних відносин, які визначені ст. 2 ЦК України можуть вступати у майнові та інші відносини між собою. Але поряд із цим участь у цивільних відносинах різних суб'єктів, в першу чергу юридичних осіб залежить від обсягу закріплених за такими організаціями правоздатності та дієздатності. Загальні вимоги щодо дієздатності юридичних осіб визначено ст. 92 Цивільного кодексу України [3]. Проте спеціальні вимоги щодо правосуб'єктності окремих видів юридичних осіб можуть визначатися спеціальними законами, зокрема для державних корпорацій таким базовим законодавчим актом є Закон України «Про управління об'єктами державної власності» [4].

Насамперед неможливо заперечувати той факт, що держава є учасником як публічно-правових так і приватноправових відносин. При цьому участь у приватних відносинах для держави так і територіальних громад не є пріоритетом, а в певній мірі є необхідним для виконання завдань публічного характеру, в цьому суть мети існування публічних утворень і публічної влади взагалі. Поряд з цим реалізуючи покладені на органи державної влади повноваження, останні можуть виступати засновниками юридичних осіб корпоративного типу.

На думку Ю.М. Дзери держава, приймаючи участь у приватноправових відносинах на рівних засадах поряд з іншими учасниками таких відносин, хоча й не втрачає своїх владних повноважень, проте залишається одночасно носієм двох видів правосуб'єктності: адміністративної (публічної) та цивільно-правової (приватної). Будучи учасником цивільних відносин, держава, за загальним правилом, не є безпосереднім учасником господарських відносин і може приймати участь у господарських відносинах лише через органи державної влади, наділені господарською компетенцією, суб'єктів господарювання, а також у інших випадках, встановлених законом [5, с. 70].

Так, аналізуючи систему юридичних осіб, які створені суб'єктами публічних повноважень Н. Гнат приходить до висновку, що у чинному законодавстві України не передбачено вичерпний перелік юридичних осіб публічного

права. Тому в умовах сучасності при уже сформованій системі правових відносин систему юридичних осіб публічного права становлять державні та комунальні установи, унітарні державні та комунальні підприємства, які уповноважені здійснювати публічно-правові функції [6, с. 19]. Таку позицію підтримує і О. Посикалюк, який вказує, що чинне законодавство не містить примірного переліку юридичних осіб публічного права [7, с. 49, 55–56].

Таким чином в системі юридичних осіб особливе місце займають юридичні особи, які створюються державою або територіальними громадами. Але щодо установ, які створені органами державної влади та органами місцевого самоврядування питання їх участі у цивільному обороті має забезпечувати їх функціонування, проте набуття товарів, виконання робіт та надання послуг не є основним напрямом їх діяльності, а лише має метою забезпечувати їх належне функціонування. Вони створюються не з метою отримання прибутку або така мета не є визначальною, оскільки в силу припису ст. 86 Цивільного кодексу України непідприємницькі товариства та установи можуть поряд зі своєю основною діяльністю здійснювати підприємницьку діяльність, якщо інше не встановлено законом і якщо ця діяльність відповідає меті, для якої вони були створені, та сприяє її досягненню.

Визначаючи особливості створення та функціонування в цивільному обороті юридичних осіб публічного права слід зробити висновок, що такі організації створюються з метою виконання публічних повноважень, але їх участь у цивільних відносинах обумовлюється необхідністю майнового забезпечення свого функціонування. При цьому це має прослідковуватися щодо всього періоду існування такої організації, де участь у цивільних відносинах складає не основну мету її функціонування.

Власне звертаючи увагу на корпорації, які створюються суб'єктами публічних повноважень, то за своєю суттю створення юридичної особи корпоративного типу передбачає наявність у такої юридичної особи мети отримання прибутку, а також можливо визначення додатково інших цілей діяльності, які визначаються учасниками таких корпорацій – суб'єктами публічних повноважень.

При аналізі правового статусу юридичних осіб, які створені суб'єктами публічних повноважень слід звернути увагу на створення корпорацій, які створені державою або територіальними громадами. В праві України корпорація це насамперед підприємницьке товариство, проте на наш погляд публічні (державні) мають спеціальний статус. Беззаперечно, виходячи із загальних положень, зокрема цивільного права, держава в особі органів державної влади, або певна територіальна громада, може створювати корпорації як і фізичні та юридичні особи. Поряд з цим при створенні корпорацій є можливим поєднання майна публічних утворень та приватних осіб, зокрема в Україні зареєстровано у встановленому порядку значна кількість юридичних осіб корпоративного типу з різним складом засновників.

Але корпорації, які створені рішенням органів державної влади (в тому числі органів місцевого самоврядування) не можуть створюватися на однакових засадах, як і приватними засновниками. Засновники (учасники) таких корпорацій мають різну мету створення корпорацій, зокрема для держави або територіальної громади отримання прибутку не може бути визначальним.

Також слід вказати, що неможливість функціонування корпорацій створених фізичними особами та юридичними особами приватного права в певних сферах економіки може бути обумовлено в силу законодавчих обмежень для таких корпорацій або економічною недоцільністю функціонування на певному товарному ринку корпорацій, створених за рахунок майна приватних осіб.

Зокрема науковці вказують, що під час здійснення управління корпоративними правами, у держави вини-

кає потреба застосування як норм приватного, так і норм публічного права; ці норми не можуть бути застосовані одночасно стосовно одного й того ж одиничного правовідношення, з огляду на те, що, по-перше, саме правовідношення є винятково або приватноправовим, або публічно-правовим, по-друге, ці норми є сутнісно різними, що виключає їх одночасне застосування [8, с. 58].

Залишається досить актуальним питанням щодо сутності цивільної правоздатності та дієздатності таких організацій. Корпорації, які одноосібно або з іншими суб'єктами створюються державою мають мати спеціальну правосуб'єктність. Це обумовлюється тим, що майно такої організації є майном держави, а отже платників податків. І цілком правомірним є необхідність чіткого розуміння як така корпорація буде діяти в інтересах держави, а отже в інтересах платників податків – громадян України. Власне положення щодо інтересу держави має мати відповідне закріплення в установчих документах корпорації незалежно від її організаційно-правової форми. А відповідні органи та посадові особи мають діяти з урахуванням таких положень статуту.

Насамперед слід акцентувати увагу на корпораціях, які створені в організаційно-правовій формі акціонерних товариств або товариств з обмеженою відповідальністю. В певній мірі, особливої актуальності на сьогодні обумовлено скороченням кількості державних підприємств, переглядом підходів до місця державних корпорацій у зв'язку із запровадженням воєнного стану та іншими чинниками. Зокрема певною тенденцією є створення органами державної влади або державними корпораціями (в яких всіх корпоративні права належать органам публічних повноважень) акціонерних товариств або товариств з обмеженою відповідальністю. Як приклад слід вказати такі акціонерні товариства як Національна акціонерна компанія «Нафтогаз Україна» або Акціонерне товариство «Українська оборонна промисловість» з єдиним акціонером – державою.

Але поряд з цим не можливо відкидати приватно-правовий підхід у регулюванні діяльності корпорацій в яких корпоративні права належать державі або певній територіальній громаді. На думку О.Р. Кібенко перевага акціонерних товариств, в яких держава є єдиним власником корпоративних прав беззаперечна. Науковець порівнював правовий статус державного комерційного підприємства та акціонерного товариства та вказав процедура трансформації державних підприємств в акціонерні товариства та інші організаційні форми має бути поступовою [9].

Заслугує на увагу позиція О. Кологойди, яка розглядаючи правовий режим майна державних акціонерних товариств приходять до висновку, майно передане до статутного капіталу державних акціонерних товариств є приватною власністю акціонерного товариства, що визначає право розпоряджтися цим майном та нести відповідальність перед кредиторами за рахунок такого майна [10, с. 111].

При аналізі системи юридичних осіб, які створені за участі публічних органів маємо вказати, що їх місце серед учасників правовідносин значно змінюється крізь призму різних чинників. На сьогодні визначальним чинником є запровадження воєнного стану, існування економіки в умовах війни тощо. Держава в особі уповноважених органів здійснює контроль за використанням державного майна та належним корпоративним управлінням щодо державних корпорацій на сучасному етапі розвитку суспільних відносин. З метою удосконалення корпоративного управління було прийнято низку актів різної юридичної сили. Насамперед слід вказати на положення Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення корпоративного управління», норми якого в переважній більшості мали метою удосконалення корпоративного управління в корпораціях, учасником яких є держава або територіальні громади [11].

Зокрема цим Законом визначаються окремі положення щодо удосконалення порядку формування органів управління державною корпорацією та порядок використання та розпорядження державним майном.

Наступним кроком трансформації законодавства в частині створення та діяльності державних корпорацій є прийняття у встановленому порядку проекту Закону України «Про особливості регулювання підприємницької діяльності окремих видів юридичних осіб та їх об'єднань у перехідний період», який був проголосований Верховною Радою України 09.01.2025 року [12]. Зокрема даним рішенням Верховної Ради України визначено основні напрями трансформації законодавства щодо юридичних осіб в цілому, зокрема і щодо публічних корпорацій.

Виходячи із інтересів громадян України Кабінет Міністрів України або інші уповноважені створюють, реорганізують юридичні особи корпоративного типу виходячи із стану розвитку громадянського суспільства, економічних відносин та військового стану. Так було анонсовано, що Кабінет Міністрів України планує скоротити кількість корпорацій з державною часткою. Мета цієї оптимізації – підвищити ефективність роботи державних компаній, збільшити їхній внесок в економіку і знизити витрати державного бюджету на утримання. Державні компанії мають діяти з метою, зокрема це може бути задоволення суспільних потреб у певних послугах, забезпечення національних інтересів, забезпечення доступного рівня цін, належність до природних монополій тощо [13].

З метою забезпечення реалізації положень щодо суттєвої трансформації державного корпоративного сектору Кабінетом Міністрів України була прийнята постанова від 29.11.2024 р. № 1369 «Деякі питання Політики державної власності», яка визначила базові положення щодо обґрунтування та цілі залишення в державній власності державних унітарних підприємств та корпоративних прав держави у статутному капіталі господарських товариств [14]. Зокрема цією Постановою визначено, що політика державної власності має переглядатися не рідше одного разу на п'ять років, проте може бути переглянута до настання строку її чергового перегляду у зв'язку з істотними змінами в економіці України, кількості підприємств і товариств із корпоративними правами держави або їх частки в економіці України, появи нових загроз національній безпеці України, а також змінами у законодавстві.

Власне протягом останнього періоду чітко відслідковуються тенденція щодо скорочення кількості державних підприємств. Натомість має місце створення державних корпорацій у формі не акціонерних товариств, що мало місце в попередній період, а товариств з обмеженою відповідальністю. Зокрема є можливим навести загальновідомий приклад щодо проекту в оборонній сфері між Німеччиною та Україною, що мав наслідком створення у 2023 році Товариства з обмеженою відповідальністю «РАЙНМЕТАЛ – УКРАЇНСЬКА ОБОРОННА ПРОМИСЛОВІСТЬ» [15]. Даних приклад є характерним щодо останніх кількох років до початку війни. Також це має поширення в частині створення товариств з обмеженою відповідальністю і органами місцевого самоврядування.

Кабінет Міністрів України у постанові від 29.11.2024 року визначив, що цілями участі держави у володінні та управлінні підприємствами, корпоративними правами держави є:

- 1) задоволення потреб населення у товарах, роботах, послугах у сферах, де суб'єкти господарювання, які не належать до державного сектору економіки, не можуть забезпечити повноцінне задоволення таких потреб, зокрема через недостатню рентабельність виробництва товарів, виконання робіт, надання послуг;
- 2) реалізація цілей державної політики, які не пов'язані із забезпеченням надходжень до державного бюджету;
- 3) захист економічної конкуренції;

4) забезпечення сталого економічного розвитку з дотриманням принципів соціальної та екологічної відповідальності;

5) максимізація цінності підприємств і господарських товариств з корпоративними правами держави [14].

Крізь призму сьогодення даний підхід має бути визначальним щодо використання державного та комунального майна, в тому числі бюджетних коштів, як органами держави так і органами місцевого самоврядування, оскільки це насамперед кошти платників податків.

Звичайно в умовах воєнного стану повноваження органів публічних повноважень значно змінилися, зросла роль адміністративних повноважень органів державної влади у всіх аспектах суспільного життя, що в свою чергу Також це обумовило зміну місця і ролі корпорацій за участю держави або територіальних громад. Наприклад це обумовлено необхідністю забезпечення обороноздатності держави, створення умов для соціального та економічного захисту населення України в умовах воєнного стану, постійної загрози життю громадян.

На відміну від приватних корпорацій публічні (державні) корпорації мають забезпечити в своїй діяльності більшу прозорість ніж приватні корпорації. Певним обґрунтуванням прозорості створення та функціонування публічних корпорацій має слугувати той факт, що вони строюються коштом платників податків, які можуть вимагати прозорості щодо витрачання своїх коштів, майна платників податків.

Гарантування прозорості діяльності держаних корпорацій може мати різні прояви, що може залежати від порядку оприлюднення інформації щодо діяльності державних корпорацій, сфери діяльності, майнової основи тощо. При цьому необхідно визначити умови зміни вимог щодо державної корпорації крізь призму розвитку суспільних відносин, з урахуванням зміни на певних товарних ринках тощо. Особливо це має вагоме значення якщо брати до уваги реалії військового стану, необхідність забезпечувати обороноздатність держави та захист інтересів громадян України публічними корпораціями, оскільки такі завдання не можуть забезпечуватися в повному обсязі приватними корпораціями. Зокрема в умовах воєнного стану щодо публічних корпорацій можуть встановлюватися спеціальні положення щодо прозорості або закритого характеру діяльності таких корпорацій, порядку використання майна.

З урахуванням розвитку суспільних відносин держава в особі уповноважених органів влади забезпечує розвиток економічних (майнових) та інших відносин виходячи з того, що державні корпорації мають створюються та функціонують на засадах захисту інтересів суспільства в цілому. Отже мета створення та функціонування юридичних осіб корпоративного типу, в основу яких закладено приватний інтерес та приватний капітал не співпадає із завданнями юридичних осіб корпоративного типу, які створюються державою або територіальними громадами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Блащук Т. В. Особливості участі юридичних осіб публічного права у цивільних відносинах. *Приватне право і підприємництво*. 2009. № 8. С. 51-56.
2. Гнатів О. Юридичні особи публічного права: підходи до розуміння. *Law. State. Technology*, 2022. № 1. С. 39-45.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>. (дата звернення 15.01.2025 р.)
4. Про управління об'єктами державної власності : Закон України від 21.09.2006 р. № 185-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16#Text>. (дата звернення 15.01.2025 р.)
5. Дзера Ю.М. Теоретико-правові підходи щодо участі держави у цивільних відносинах та її правосуб'єктності. *Форум права*. 2010. № 1. С. 66–71. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-1/10djmtip.pdf> (дата звернення 15.01.2025 р.)
6. Гнат Н. Місце юридичних осіб публічного права у суб'єктному складі цивільних правовідносин. *Актуальні проблеми правознавства*. 2017. Випуск 4 (12). С. 191-196.
7. Посикалюк О. До питання про поняття юридичної особи публічного права. *Університетські наукові записки*. 2015. № 1. С. 46-59.
8. Первомайський О. О. Управління корпоративними правами держави: засадничі положення. *Вдосконалення правового регулювання корпоративних відносин (21–22 вересня 2012 р., м. Івано-Франківськ) [текст]: Всеукраїнська науково-практична конференція: Збірник наукових праць / Ред. кол.: О. Д. Крупчан, В. В. Луць, В. А. Васильєва, І. Б. Саракун. – К.: НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2012. С. 57-59.*
9. Кібенко О. Р. Організаційно-правові форми державного підприємства та державного акціонерного товариства: порівняльно-правовий аналіз. *Право та інноваційне суспільство*. 2013. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pric_2013_1_9. (дата звернення 15.01.2025 р.)
10. Кологойда О. Правовий режим державних акціонерних товариств. *Зовнішня торгівля : економіка, фінанси, право*. 2024. № 3. С. 100-114.
11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення корпоративного управління : Закон України від 22.02.2024 р. № 3587-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3587-20#Text>. (дата звернення 15.01.2025 р.)
12. Про особливості регулювання підприємницької діяльності окремих видів юридичних осіб та їх об'єднань у перехідний період : проект Закону України від 09.01.2025 року № 6013. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/CardByRn?regNum=6013&conv=9>. (дата звернення 15.01.2025 р.)
13. Свириденко Ю. Уряд планує зменшити кількість державних компаній із 3 000 до 100. URL: <https://bukvy.org/uryad-planuye-zmenshyty-kilkist-derzhavnyh-kompanij-iz-3-000-do-100-ochilnyczya-minekonomiky/>. (дата звернення 15.01.2025 р.)
14. Деякі питання Політики державної власності: постанова Кабінету Міністрів України від 29.11.2024 р. № 1369. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1369-2024-%D0%BF#Text>. (дата звернення 15.01.2025 р.)
15. Інформація щодо Товариства з обмеженою відповідальністю «РАЙНМЕТАЛ – УКРАЇНСЬКА ОБОРОННА ПРОМИСЛОВІСТЬ». URL: <https://opendatobot.ua/c/45365063>. (дата звернення 15.01.2025 р.)